

Retrum

L'Illa del Temps, 27

FRANCESC MIRALLES

Retrum

Quan érem morts

Estrella Polar

Estrella Polar
Col·lecció L'Illa del Temps

© Francesc Miralles, 2010
© de la il·lustració de coberta i interiors: Berto Martínez
Disseny de la coberta: Tamara Sánchez

Primera edició: març de 2010

© d'aquesta edició: Grup Editorial 62 s.l.u.
Estrella Polar
Peu de la Creu, 4
08001 Barcelona
info@estrellapolar.cat
www.estrellapolar.cat

Fotocomposició: Víctor Igual, s.l.
Impressió: Egedsa
Dipòsit Legal: B. 6.905-2010
ISBN: 978-84-9932-105-9

Reservats tots els drets.
Prohibida qualsevol mena de còpia.

TAULA

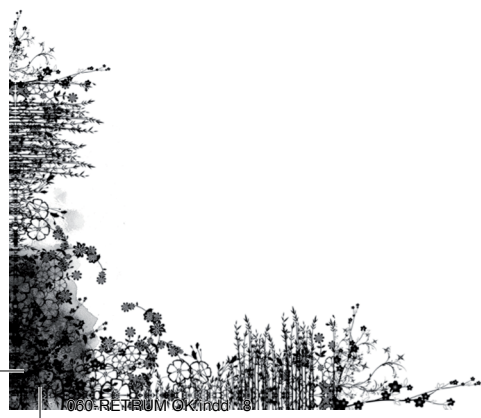
Un guant a la neu	9
PRIMERA PART: PAL·LIDESA	13
SEGONA PART: DE L'AMOR I LA MORT	83
TERCERA PART: HIGHGATE	163
QUARTA PART: MORIR A LA TARDOR	197
CINQUENA PART: A L'ALTRA BANDA DE LA MORT	275
EPÍLEG	311
El retorn de la neu	313

No hem de témer la mort;
més terrible és no haver començat mai a viure.

MARC AURELI

UN GUANT A LA NEU

EL PRIMER COP que vaig sentir aquella veu va ser un capvespre d'hivern. Havia pujat el pendent del cementiri del poble, que era cobert per una fina capa de neu. Faltaven pocs dies perquè acabessin les vacances de Nadal i em sentia ja força fastiguejat de les reunions amb la família. Pel camí, no vaig trobar ni una ànima, només les petjades de les aus, que grallaven cap al cel crepuscular.

Sabia que el cementiri era tancat a aquella hora, però m'agradava la vista privilegiada sobre el Mediterrani. Teià és un poble dreçat en una muntanya davant del mar. Amb tot, com que està lleugerament enfonsat, el «gran blau» no es veu si no t'enfiles a un promontori, com ara el del cementiri.

Recolzat en una de les tàpies, vaig entretenir-me seguint amb la mirada un vaixell quan, de sobte, el cor se'm va disparar en sentir aquell cant. Era una veu extremament fina, com de vidre. I venia de l'altra banda dels murs.

Encara sorprès, vaig agusar l'oïda per escoltar aquella melodia fúnebre. En efecte, una veu de nena sorgia del cementiri tancat. Un calfred em va travessar la columna vertebral mentre tractava de desxifrar el cant:

Sun was hiding into the clouds
Black birds flew over the graveyard

I was feeling half dead inside
Without knowing you were half alive.¹

—Però, qui dimoni...? —vaig preguntar-me en veu alta per foragitar la por.

En aquell instant, la cançó lúgubre es va interrompre, com si l'ésser que l'havia modulat hagués detectat la meua presència. Encuriosit, vaig córrer cap a la tanca closa, però des d'allà no es podia veure el lloc d'on havia sorgit la veu.

—Que hi ha algú? —vaig cridar davant de la possibilitat que una nena s'hagués quedat tancada al cementiri.

Silenci.

La remor del vent va ser l'única resposta, mentre la nit començava a caure com un teló pesant.

Entre perplex i fascinat, vaig decidir tornar a casa.

Vaig baixar el pendent amb calma, mirant de no relliscar amb la neu gelada. Aquell càntic espectral m'hauria semblat una al·lucinació transitòria, si no hagués ressorgit quan em trobava a uns trenta metres del cementiri.

Potser perquè el vent que baixava pel vessant facilitava la propagació del so, la veueta es va deixar sentir nítidament. Ara cantava notes baixes i aspres, com si adoptés el to d'un home.

Why are you alone in here,
so far and near?²

Vaig córrer pendent avall, amb risc de relliscar i caure pel barranc, i no vaig aturar-me fins que vaig arribar a les primeres cases del poble.

† † † †

1. El sol s'amagava entre els núvols, / negres aus volaven pel fossar. / Em sentia morta per dins, / sense saber que tu eres mig viu.

2. Què fas aquí tot sol / tan lluny i tan a prop?

Després d'una nit d'insomni —no podia treure'm del cap aquell cant—, al matí vaig tornar al cementiri.

Vaig arribar-hi minuts abans que el funcionari obrís la porta, que vaig creuar amb pas decidit per dirigir-me a la zona del cementiri d'on havia sortit la veu.

Les tombes i les làpides reverberaven amb la neu i el gebre, que tornaven els raigs de sol amb una resplendor fantasmal. I jo era l'únic visitant del cementiri a aquella hora.

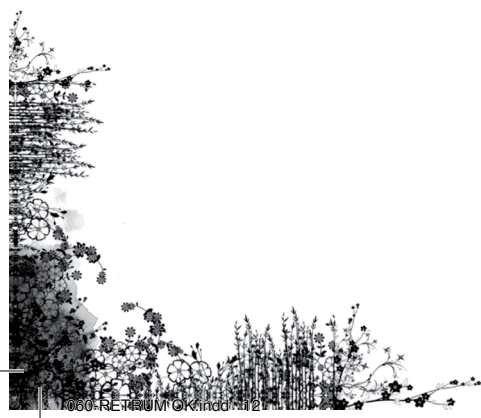
Vaig aturar-me prop del mur des d'on havia sentit el cant. No hi havia petjades de cap mena als camins entre les tombes, però podia ser que les hagués cobert una suau nevada nocturna. Quan ja era a punt de sortir del petit cementiri, una cosa fosca sobre una llosa em va cridar l'atenció.

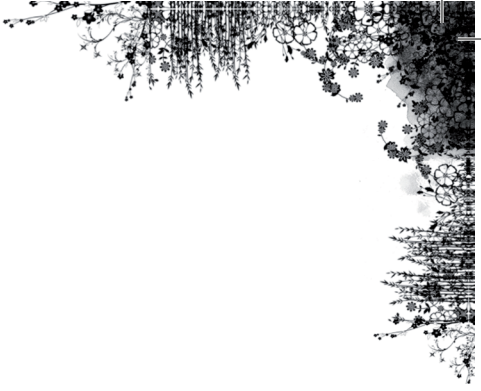
Intrigat, vaig inclinar-me sobre el que va resultar ser un guant negre de licra, com el de la pel·lícula *Gilda*. Vaig desenganxar-lo del seu llit de neu. Desprenia un perfum suau i especiat, la qual cosa significava que no feia gaire temps que era allà. A tot estirar una nit...

Mentre enrotllava el fi guant per guardar-me'l a la butxaca, vaig entendre que pertanyia a qui havia cantat la melodia fúnebre.

Vaig recordar aquella veu extremament fina, com d'infant d'un cor. Potser una dona amb veu de soprano havia cantat des del cementiri tancat. Però això encara era més estrany, ja que jo havia estat el primer a entrar al fossar i no hi havia trobat ningú. Només el guant damunt la neu i un misteri que no aconseguia desxifrar.

Van haver de passar mesos perquè, un cop fosa la neu, emergís una resposta encara més inquietant que el mateix enigma.

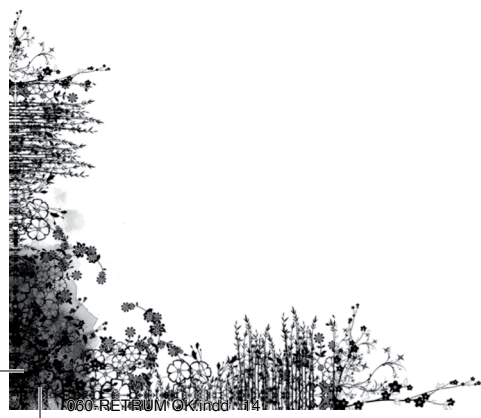

PRIMERA PART

PAL·LIDESA

EL DIUMENGE NEGRE

Només hem de plorar la mort de les persones felices, és a dir, la de molt poques.

GUSTAVE FLAUBERT

TEIÀ TÉ SIS MIL ÀNIMES i forma part de l'anomenat «triangle d'or» del Maresme. Juntament amb Alella i el Masnou, es va convertir en un dels pobles més pròspers del país quan molts nous rics de Barcelona van establir-hi la residència.

Els meus pares van ser d'aquests colonitzadors sense pedigrí que van canviar el seu piset per una casa de dues plantes amb un jardí menut. El somni americà s'havia acomplert. Fins que una catàstrofe va esmicolar-lo.

Tot i trobar-se a vint quilòmetres de la gran urbs, el poble conservava un aire profundament remot. Potser perquè està enfilat a la muntanya —la carretera expira aquí dalt—, els aborígens parlaven del mar com d'un món llunyà.

M'agradava aquella sensació, si bé abans de la catàstrofe no pensava així. Havia arribat a Teià als catorze anys amb fums de senyoret de gran ciutat. M'escandalitzava que no hi hagués cap cine on es poguessin veure les novetats de la cartellera, o que tan sols hi hagués una botiga de queviures per comprar aliments i begudes. Pel que fa als pocs bars del poble, els evitava com la pesta perquè em sentia observat per la parròquia local.

Ras i curt: estava mort de fàstic.

Llavors va succeir l'impensable. Aquell diumenge fatídic

els meus pares havien baixat a la platja mentre el Julià —el meu germà bessó— i jo esgotàvem una estona més de son. Érem a l'estiu.

Vam esmorzar plegats gairebé a la una.

Sense ser idèntics, la semblança entre nosaltres era evident, tot i que els nostres caràcters no podien ser més oposats. Mentre que jo tenia fama de cínic i d'individualista, el Julià s'assemblava a una germaneta de la caritat. Es passava el dia ajudant a tothom. Era l'únic amic dels pesats a qui tothom defuig.

Quan li criticava aquesta actitud —em molestava que s'aprofitessin del meu germà—, responia que aquella era la missió més alta que pot haver-hi a la vida: donar sentit a la vida dels altres.

Si no hagués existit aquell diumenge negre, suposo que hauria acabat a l'Índia o en un país semblant com a missioner. Allà on fos, hauria aconseguit coses importants per als altres. Havia nascut per a això.

Quan penso com va succeir tot, m'adono que no hi ha ordre ni justícia a l'univers. Perquè era jo qui havia d'haver mort quan el camió va envestir-nos.

I el pitjor de tot és que la idea estrambòtica va ser meva: —Et ve de gust anar a fer un tomb amb la moto?

El Julià va mirar-me interrogatiu, tot i que sabia perfectament de què li parlava: la Sanglas 400 que el nostre pare acabava de comprar. Una moto fabricada el 1975 i restaurada com una peça de museu. La joia de la corona.

—Saps molt bé que el pare s'enfadarà molt si veu que l'hem tocada —va dir el Julià—. A més, ens parará la poli si veuen dos xavals de catorze anys amb una 400.

—Ningú ens veurà. Només farem un tomb pels afores del poble. Jo ja ho he fet: aquesta màquina és senzilla com un encenedor.

Això va convèncer el Julià, que va acceptar el pla sempre que només fossin un parell de carreres.

Un cop al garatge, vam posar-nos els cascs sense imaginar que allò era l'antesala de la tragèdia. La idea que poguéssim conduir la moto devia ser inconcebible per al meu pare, perquè les claus estaven posades al contacte.

Mentre la porta s'enlairava suaument, vaig fer rugir el motor de la vella Sanglas, que va sortir a la carretera com una bèstia que busca venjança.

Cent metres més endavant ens esperava la mort, tot i que només va segar la vida d'un de nosaltres. Malauradament.

No vaig veure l'estop que obligava a frenar davant la sortida de camions. No era habitual l'activitat en aquella nau industrial, així que vaig mantenir la velocitat a vuitanta quilòmetres per hora. Em sentia l'amo del món.

I llavors va arribar la fi.

Un segon abans, la carretera era buida i lliure. Fins que va semblar que un mur de ferro sortia del no-res. En els instants previs a la topada, amb prou feines vaig veure alguna cosa. Recordo només una ombra vermella: el color del camió.

Vaig obrir els ulls a l'asfalt mentre dos infermers em pujaven a una llitera. Estava atordit, però podia moure les cames i els braços. Quan van acomodar-me a l'ambulància, vaig preguntar:

—Com està el Julià?

Ningú va respondre.

ANELLS QUADRATS

El pitjor i més secret dels meus enemics és ara
el meu company ombrívol.

MARY ELISABETH COLERIDGE

LA MORT DEL MEU GERMÀ va ser també el final de la meva vida tal com l'havia coneguda fins aleshores.

Si bé els meus pares van simular que tot continuava, en tornar de l'hospital —quinze dies immobilitzat i només tres ossos partits—, un silenci intolerable s'havia apoderat de la casa. Per palliar-lo, el meu pare va comprar una tele de plasma que ocupava mitja paret del saló.

Tot el dia estava engegada. Tant era el que fessin: futbol, pel·lícules, magazins d'entreteniment. El meu pare era allà al davant, presoner d'un llimb de pena i d'incomprensió.

Li havien donat la baixa. Se sentia culpable d'haver deixat aquella arma mortífera a les meves mans, encara que jo em considerava l'únic responsable i executor de la tragèdia. Ja no desitjava res del món i funcionava per inèrcia. Anava a l'escola i en tornava. Res més. M'havia convertit en un mort vivent.

Al seu torn, la mare no aconseguia ocultar el ressentiment cap a nosaltres. El Julià era el seu tresor, el seu únic al·licient en una vida amb poques compensacions.

La mirada severa que ens adreçava ho deia tot: el perdó era impossible.

Quatre mesos després de la catàstrofe, ens va deixar. Va

marxar a viure amb la seva germana als Estats Units. Necessitava allunyar-se una temporada de tot això, va dir.

No va semblar que el pare acusés aquell nou cop. Seguia hipnotitzat davant de la gran pantalla, amb l'única diferència que ara s'absentava de la butaca vuit hores cada dia per anar a treballar.

Tot i que amb prou feines parlàvem, vaig començar a cuidar-lo, perquè em sentia culpable. Cuinava plats precongelats, feia cafè al matí, airejava la casa abans d'anar a l'escola. M'havia convertit en una mena de Bella Swan³, però ni tan sols tenia un vampir que m'estimés.

Mai parlàvem del Julià.

L'únic positiu d'aquella desgràcia va ser que va canviar la meva visió dels vilatans. Els mesos posteriors a la catàstrofe, tothom em va tractar amb una amabilitat extrema. Pel que sembla, aquesta mena de coses passaven sovint a Teià i la gent hi estava sensibilitzada.

Un trist consol.

Companys de classe que m'havien ignorat de sobte m'invitaven a entrar al seu equip de futbol o de bàsquet. La millor estudiant de l'escola, que també era la més guapa, va oferir-se a compartir amb mi els seus apunts perquè em posés al dia.

Els donava les gràcies, però refusava qualsevol ajut. M'estava acostumant al silenci de casa —el mormol de la tele era una altra variant del silenci—, a passejar sol pels camps que voltaven el petit nucli urbanístic de Teià.

M'agradava especialment el camí del cementiri. En pujava el pendent cada dia. Quan mirava el mar inabastable, m'envaïa una certa sensació de calma. Si la tanca de ferro era oberta, passejava entre els nínxols amb molta serenitat.

3. Protagonista de la sèrie *Crepuscle* de Stephenie Meyer.

«Un dia seré un de vosaltres», em deia.

I aquella idea no em feia cap por. Perquè jo ja era un mort en vida. I ser incinerat i enterrat era tan sols un tràmit.

Passat el temps, la gent es va acostumar a la meva nova manera de ser i em van deixar en pau. A l'institut, no em relacionava amb ningú i només interactuava si no hi havia més remei.

Quan no estudiava, passava l'estona escoltant música clàssica i llegint els romàntics anglesos. M'agradaven els poemes d'amor impossible, les novel·les gòtiques, les visions d'ultratomba de ments turmentades que em parlaven a través dels segles.

Els s'havien convertit en els meus amics i confidents. Eren la meva veritable família, perquè, com jo, havien viscut amb els peus en aquest món i el cap a l'altre.

Només molt de tant en tant renunciava a les meves malenconioses passejades per visitar el Gerard, l'artista del poble. El respectava perquè, als quaranta anys, havia tingut el coratge d'abandonar la seva feina i d'encalçar el somni de ser pintor.

Ho havia aconseguit amb el suport de la seva dona. Des de llavors vivia al dia amb el que treia de les exposicions —tenia alguns protectors a Europa— i les classes de pintura a Teià.

Un dia que pul·lulava per la Unió, el centre cultural del poble, el Gerard va interrompre el taller de pintura i va sortir a preguntar-me:

—Quina edat tens?

—Setze anys.

—Hauries de fer alguna cosa amb la teva vida. No pots seguir vagant com una ànima en pena.

Vaig arronsar les espatlles. Llavors el pintor va explicar:

—A la teva edat, vaig començar a treballar en una joieria. Encara que vaig dedicar-me a això vint anys, vaig adonar-me que no era la meva missió a la vida. Me'n vaig adonar quan vaig fer uns anells de compromís quadrats per a un client que m'havia demanat «una cosa diferent». Se'n va muntar una de grossa. Després de l'esbroncada del meu cap, van haver de fondre l'or per tornar a fer el de sempre. I llavors vaig dir prou.

Me'l vaig estar mirant sense saber què dir. Unes quantes dones del taller de pintura havien deixat els seus llenços i m'observaven a través del vidre. Als seus ulls hi llegia compassió.

Abans de tornar a la Unió, l'artista va concloure:

—Si et prohibeixen els anells quadrats, busca un món propi on els puguis fer.